

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра англійської філології і перекладу

УЗГОДЖЕНО
 Декан

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Проректор з навчальної роботи

_____ Н. Ладогубець
 «__» _____ 2021 р.

_____ А. Полухін
 «__» _____ 2021 р.



Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Вступ до мовознавства»

Освітньо-професійна програма: «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 035 «Філологія»

Спеціалізація: 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Форма навчання	Семестр	Усього (год./кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР /К.р.	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна:	1	90/3	34	-	-	56	-	-	екзамен 1с
Заочна	1,2	90/3	10	-	-	80	1 к-2 с	-	екзамен 2с

Індекс: НБ-8-035/21-2.1.1

Індекс: НБ-8-035з/21-2.1.1

СМЯ НАУ РП 12.01.03-01-2021



Робочу програму навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська», навчальних та робочих навчальних планів № НБ-8-035/21, № РБ-8-035/21, № НБ-8-035з/21, № РБ-8-035з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 035 «Філологія», спеціалізацією 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив:

завідувач кафедри англійської філології і перекладу _____ Сидоренко С.І.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» – кафедри англійської філології і перекладу, протокол № ____ від _____ 2021 р.

Гарант освітньої програми _____ Сидоренко С.І.

Завідувач кафедри _____ Сидоренко С.І.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № ____ від «__» _____ 2021 р.

Голова НМРР _____ Кокарєва А.М.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник



ЗМІСТ

	сторінка
Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	4
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	4
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.....	6
2.3. Тематичний план	6
2.4. Завдання на контрольну (домашню роботу)	7
2.5. Перелік питань для підготовки до екзамену	7
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	7
3.1. Методи навчання.....	7
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	7
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет.....	8
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	8



ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі філології та лінгвістики.

Метою навчальної дисципліни є: ознайомити студентів з найважливішими поняттями мовознавства, дати уявлення про мову як знакову систему та мовлення як соціальний феномен.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- визначити предмет і об'єкт вивчення мовознавства, познайомити з його галузями та фундаментальними поняттями;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із мовою як семіотичною системою;
- розглянути структурні рівні мови з їх одиницями та відносинами між ними;
- ознайомити з мовою як соціальним явищем, основними поняттями соціолінгвістики;
- визначити основні характеристики тексту та дискурсу;
- дати уяву про основні поняття психолінгвістики;
- розглянути основні етапи та специфіку засвоєння мови;
- розглянути історію письма;
- сформувати уявлення про синхронічний та діахронічний аспекти лінгвістичних досліджень та зв'язок між ними;
- розглянути класифікації мов світу.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна

- знати і розуміти основні поняття, теорії та концепції лінгвістики;
- знати й розуміти систему мови;
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти;
- розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна

- здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію;
- усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки

Дана дисципліна є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Теоретична фонетика англійської мови», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна граматики англійської та української мов», «Теорія перекладу», «Стилістика англійської мови», «Історія англійської мови».



2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля №1 «**Основи мовознавства**», який є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до модуля

Модуль 1. Основи мовознавства

Інтегровані вимоги до модуля № 1: у результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля № 1 «Основи мовознавства» здобувач повинен **знати** предмет і об'єкт мовознавства, його галузі та фундаментальні поняття; характерні риси людської мови; структурні рівні мови з їх одиницями та відносини між ними; сутність синхронічного та діахронічного аспектів лінгвістичних досліджень; основні етапи та специфіку засвоєння мови; основні етапи розвитку писемності; класифікації мов світу; **вміти** оперувати основними поняттями лінгвістики; аналізувати мовні одиниці різних рівнів, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють; визначати основні характеристики тексту та дискурсу.

Тема 1. Предмет вивчення лінгвістики. Фундаментальні поняття лінгвістики. Характерні риси людської мови. Предмет лінгвістичних досліджень. Науковий метод у лінгвістиці. Зв'язок лінгвістики з іншими науками. Суть мови. Галузі лінгвістики. Фундаментальні поняття лінгвістики. Мовний знак. Відношення між мовними знаками. Характерні риси людської мови.

Тема 2. Звуки мови: фонетика та фонологія. Фони (звуки мовлення). Голосовий тракт людини. Типи звуків. Монофтонги та дифтонги. Класифікації голосних та приголосних звуків. Просодичні характеристики мовлення. Основні поняття фонології. Фонеми та алофони.

Тема 3. Морфологія. Слово як одиниця мови. Морфеми, аломорфи та морфи. Основні типи морфем. Вільні та зв'язані морфеми. Лексичні та граматичні морфеми.

Тема 4. Словниковий фонд мови. Що входить до словникового фонду мови (лексикону)? Відкритість лексикону. Частина мови. Способи творення слів у мові. Сталі вирази. Табу, евфемізми та дисфемізми.

Тема 5. Синтаксис. Поняття синтаксису. Речення та словосполучення як одиниці синтаксису. Ієрархічна структура речень. Типи речень. Типи словосполучень. Експерієнційні ролі (агенс, пацієнс, подія тощо). Синтаксичні функції.

Тема 6. Значення у мовній системі: семантика. Значення у лінгвістиці. Семантика та прагматика. Структура лексичного значення. Семантичний трикутник. Пряме та переносне (образне) значення. Значення речення. Омонімія та полісемія. Лексико-семантичні відносини. Поняття про компонентний аналіз.

Тема 7. Значення у комунікації: прагматика. Значення висловлювання. Мовленнєві акти. Локуція, іллокуція та перлокуція. Перформативи. Прямі та непрямі мовленнєві акти. Умови успішності мовленнєвих актів. Принцип кооперації та максими Грайса. Пресупозиція.

Тема 8. Соціолінгвістика: мова в соціальному контексті. мова як соціальне явище. Мовна спільнота. Соціальна варіативність. Варіативність за територіальною ознакою. Варіативність за ознакою належності до соціальної групи. Варіативність за гендерною ознакою. Інші виміри соціальної варіативності. Функціональна варіативність. Регістри мовлення. мова в двомовних спільнотах. Мовний зсув та відмирання мови.

Тема 9. Текст та дискурс. Поняття тексту та дискурсу. Організація тексту. Основні типи текстів. Когерентність та когезія. Дискурс: мова в інтерактивному використанні.

Тема 10. Психолінгвістика: мова, свідомість та мозок. мова ті пізнання. Гіпотеза Сепіра-Ворфа. Розуміння мовлення. Продукування мовлення. мова та мозок. Поняття про нейролінгвістику.



Тема 11. Засвоєння мови. Основні етапи засвоєння мови дитиною. Характеристика цих етапів. Засвоєння лексики та граматики. Стратегії вивчення мови дитиною. Стратегія умовного рефлексу. Імітація. Тестування гіпотези. Вродженість. Критика основних гіпотез щодо засвоєння мови. Вивчення другої мови. Фактори успішного оволодіння другою мовою.

Тема 12. Мова в біологічному контексті. Природні системи комунікації тварин. Навчання тварин мови людей. Походження та еволюція людської мови: основні теорії.

Тема 13. Письмо. Загальна характеристика і історія письма. Типи систем письма. Логографічне письмо. Складове (силабічне) письмо. Консонантне письмо (абджад). Алфавітне письмо. Системи письма в суспільстві. Відмінності писемного мовлення від усного. Лінгвістичні характеристики деяких різновидів письма. Писемне мовлення в Інтернеті.

Тема 14. Мовні універсалиї та типологія мов. Мовні універсалиї та їхні типи: абсолютні, не-абсолютні, імплікативні, не-імплікативні. Типологія мов. Морфологічна типологія мов. Синтаксична типологія мов. Фонологічна типологія мов. Теорії, що пояснюють наявність мовних універсалиї.

Тема 15. Мовні зміни. Фонетичні зміни. Морфологічні зміни. Зміни порядку слів. Граматикалізація. Семантичні зміни (пейорація, меліорація, гіперболізація тощо). Причини мовних змін.

Тема 16. Мови світу. Поняття про сім'ї, групи та підгрупи. Порівняльно-історичний метод в мовознавстві. Основні методи аналізу мовного матеріалу, які застосовуються у генеалогічній класифікації мов. Основні мовні сім'ї. Індоевропейська мовна сім'я.

2.3. Тематичний план.

№ п/п	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)					
		Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
		Усього	Лекції	СРС	Усього	Лекції	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
Модуль №1 «Основи мовознавства»							
		1 семестр			1 семестр		
1.1	Предмет вивчення лінгвістики. Фундаментальні поняття лінгвістики. Характерні риси людської мови.	6	2	4	7	2	5
1.2	Звуки мови: фонетика та фонологія.	5	2	3	6	1	5
1.3	Морфологія.	6	2	4	6	1	5
1.4	Словниковий фонд мови.	5	2	3	6	1	5
1.5	Синтаксис.	6	2	4	5	1	4
		Усього за 1 семестр			30	6	24
1.6	Значення у мовній системі: семантика.	5	2	3	2 семестр		
					5	1	4
1.7	Значення у комунікації: прагматика.	6	2	4	4	-	4
1.8	Соціолінгвістика: мова в соціальному контексті.	5	2	3	5	1	4
1.9	Текст та дискурс.	6	2	4	5	1	4
1.10	Психолінгвістика: мова, свідомість та мозок.	5	2	3	5	1	4
1.11	Засвоєння мови.	5	2	3	4	-	4
1.12	Мова в біологічному контексті.	5	2	3	4	-	4
1.13	Письмо.	6	2	4	5	-	5



1	2	3	4	5	6	7	8
1.14	Мовні універсалиї та типологія мов.	5	2	3	5	-	5
1.15	Мовні зміни.	5	2	3	5	-	5
1.16	Мови світу.	5	2	3	5	-	5
1.17	Модульна контрольна робота №1	4	2	2	-	-	-
1.18	Контрольна (домашня) робота.	-	-	-	8	-	8
Усього за 1 семестр		90	34	56			
Усього за 2 семестр					60	4	56
Усього за модулем №1		90	34	56	90	10	80
Усього за навчальною дисципліною		90	34	56	90	10	80

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу.

Контрольна (домашня) робота з дисципліни виконується у другому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студента при вивченні дисципліни.

Завдання на контрольну роботу розміщені кафедрою англійської філології і перекладу в електронному репозитарії НАУ. Виконання контрольної (домашньої) роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій, розроблених провідним викладачем кафедри.

Час, потрібний для виконання контрольної роботи, складає 8 годин самостійної роботи.

2.5. Перелік питань для підготовки до екзамену.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджуються на засіданні кафедри та доводяться до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу навчального матеріалу;
- репродуктивний метод;
- дослідницький метод.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, самостійному вирішенні навчальних задач, роботі з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2007. – Ч. 2 : [І.О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І.О. Голубовська]. – 2010. – 223 с.

3.2.2. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства / Ю. О. Карпенко. – К. : Академія, 2006. – 336 с.

3.2.3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства : підручник / М.П. Кочерган. – 3-тє вид., стер. – Київ : Академія, 2014. – 302 с.


3.2.4. Левицький А.Е. Вступ до мовознавства. Навчальний посібник / Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 104 с.

Допоміжна література

3.2.5. Скаб М.С. Вступ до мовознавства. Практикум : навч. посіб. / Мар'ян Скаб, Галина Кузь ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. – 103 с.

3.2.6. Ющук І.П. Вступ до мовознавства / І. Ющук. – К. : Рута, 2000. – 128 с.

3.2.7. Дубічинський В.В. Вступ до мовознавства : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. навчання зі спец. „Перекладач” і „Прикладна лінгвістика” / В.В. Дубічинський ; Нац. техн.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.03-01-2021
		стор. 8 з 9	

ун-т „Харк. політехн. ін-т”. – Х. : НТУ ХПІ, 2012. – 68 с.

3.2.8. Сулейменов О.О. Мова письма. Погляд в доісторію – про походження писемності і мови Малого людства : пер. з рос. / О.О. Сулейменов. – К. : Юніверс, 2006. – 471 с.

3.2.9. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник / Костянтин Тищенко. – К.: ВПЦ „Київський ун-т”, 2007. – 308 с.

3.2.10. Швачко С.О. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Швачко, І.К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 224 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет

3.3.1. Рудіна М.В. Вступ до мовознавства. Питання до іспиту для студентів І курсу заочної форми навчання. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/30538>.

3.3.2. Рудіна М.В. Вступ до мовознавства. Методичні рекомендації для студентів І курсу заочної форми навчання. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/30536>.

3.3.3. https://fareast.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Kochergan_M_P_-_Vstup_do_movoznavstva.pdf.

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ.

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1

	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Вид навчальної роботи	Модуль №1	
Виконання тестових завдань	1 семестр	1 семестр
	106.×5 = 50	106.×1 = 10
		2 семестр
		106.×2 = 20
Виконання контрольної (домашньої) роботи	-	30
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	<i>30 балів</i>	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	30	-
Усього за модулем №1	80	60
Семестровий екзамен	20	40
Усього за дисципліною	100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: *92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./E* тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.



(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				